Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen keskeiset huomiot VATT:n tarkastuskertomuksesta ja toimenpidesuosituksista: ”15/2025 Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut hyvinvointialueilla”

1. Palvelujen yhdenmukaisuus ja saatavuus

- Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen yhdenmukaisuus ja saatavuus oli alkuvaiheessa heikkoa. Hyvinvointialueen aloittaessa kymmenen eri kunnan erilaiset rakenteet ja hoitomenetelmät poikkesivat toisistaan rajusti.
- Suuret erot palvelurakenteessa näkyivät mm. nuorisopsykiatrian käytön vaihteluna.
- Luotettavan saatavuustiedon kerääminen oli ja on ollut vaikeaa erilaisten mittaustapojen ja viiden eri potilastietojärjestelmän vuoksi.
- Tilanne paranee merkittävästi vuonna 2026, kun käyttöön otetaan yhtenäinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä.
- RRP-rahoitteisen nuorten mtp-palvelujen kehittämishankkeen (2023-2025) tuloksena syntyi porrasteinen hoitomalli, joka on parantanut hoidon saatavuutta jopa 3 kuukaudesta alle 10 päivään. Samalla on lisätty matalan kynnyksen palveluja ja digiasioinnin mahdollisuuksia.
  - Paremmalla hoidon saatavuudella ja vastuiden tarkemmalla määrittelyllä eri hoitotahojen kesken tavoitellaan parempaa hoidon vaikuttavuutta ja myös erikoissairaanhoidon tarpeen rajautumista.
  - Ongelmia on edelleen esimerkiksi nuorisopsykiatrisen hoidon saatavuudessa.

Hoidon porrastuksen yleiskuvaus

Arviointi ja ohjaus

Hoidon porrastus ohjaa hoidon ja hoitopaikan valintaa.

Lapsi/nuori voi asettua arvioinnin perusteella mille tahansa portaalle ja liikkua voinnin kehittymisen mukaan.

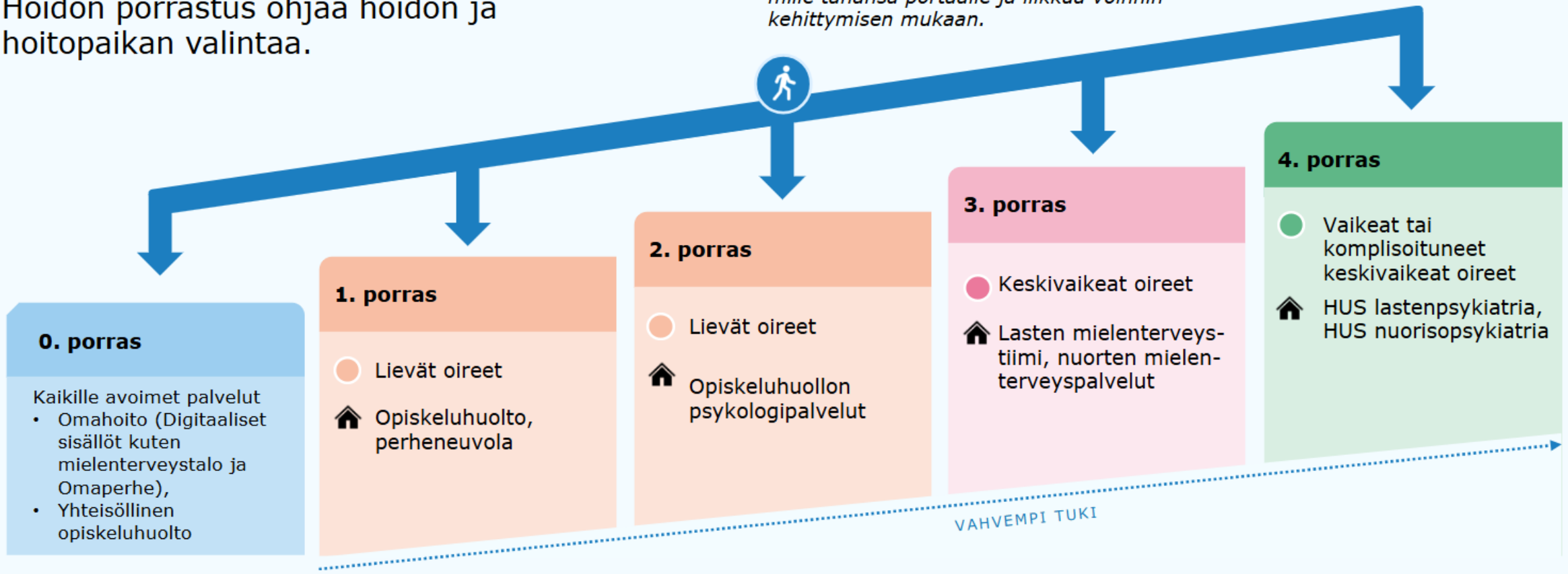

Hoidon lisäksi arvioimme muiden palveluiden tarvetta

Sosiaalihuollon palvelut
- Perheneuvola
- Perhesosiaalityö
- Lastensuojelu

Koulun/oppilaitoksen ja opiskeluhuollon tukitoimet
- Yhteisöllinen opiskeluhuolto
- Monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto
- Pedagoginen tuki ja opiskeluympäristön muokkaus

2. Ikärajat

- Aiemmin käytössä oli jopa viisi eri ikärajaa, mikä aiheutti epäselvyyttä.
- Keväästä 2025 alkaen ollut nuorten portaittaisen hoitomallin mukaiset yhtenevät ikärajat. Nuorten palvelut kattavat 13–17-vuotiaat ja aikuisten palvelut 18+ vuotta.
- Ikärajajousto (6 kk) varmistaa hoidon jatkuvuuden siirtymävaiheissa.
- Keskeistä hoidon lopputuloksen kannalta on, että hoitokokonaisuus pyritään toteuttamaan loppuun siinä palvelussa, missä se on aloitettu, vaikka nuori täyttäisi 18 vuotta kesken hoidon.

3. Ostopalvelut

- Ostopalveluja käytettiin runsaasti 2023–2024, erityisesti Espoossa. Taustalla oli koronapandemian aiheuttaman hoitovelan (jonojen) purkaminen (A-klinikka Oy).
- Keskeistä on ollut varmistaa ostopalveluna ostettavan hoidon yhdenmukaisuus hyvinvointialueen itse tuottaman hoidon kanssa ja hoidon jatkuvuus.
- Folkhälsan tuottaa ruotsinkielisille nuorille palveluja Espoossa ja Kauniaisissa; kilpailutus suunnitteilla vuodelle 2026.
- A-klinikka Oy:n palvelut päättyivät 2023, minkä jälkeen ostopalvelujen osuus on pienentynyt.

4. Hoidon jatkuvuus ja porrastus

- Lasten ja nuorten mielenterveyspolun sekä porrasteisen hoitomallin tarkoitus on varmistaa katkeamaton hoito eri tasoilla.
- Hoito käynnistyy viipymättä siellä, missä tarve todetaan (esim. kouluterveydenhuolto).
- Yhdenmukainen hoidon tarpeen arviointi ja ensivaiheen yhdenmukaiset psykososiaaliset menetelmät opiskeluhuollossa ja mielenterveys- ja päihdepalveluissa varmistavat yhdenmukaista palvelusisältöä ja hoidon jatkuvuutta.
- Integroidut mielenterveys- ja päihdepalvelut perustasolla – nuoren tai hänen läheisen ei tarvitse tietää, onko kyse mielenterveys- vai päihdeongelmasta. Integroitu lähestymistapa on perusteltua myös siksi, että varsin usein nuoruusikäisen mtp-oirehdinta kietoutuu muuhun normaaliin nuoruusiän kehittymisen kriiseihin.
- Päihdehoidon palvelujen puutteellisuuden taustalla on palvelurakenteiden vaihtelevuuden lisäksi puutteet hoitosisällöissä.
  - Nuorten päihdehoidon psykososiaalisten menetelmien kehittäminen on käynnissä (Palkon suositukset tulossa), kuten myös esimerkiksi nuorten korvaushoidon kehittäminen.
  - HUS:lla on YTA-sopimuksen mukaisesti merkittävä rooli psykososiaalisten menetelmien arvioinnissa ja osaamisen ylläpidossa.

5. Lähetekäytännöt

- Nuorisopsykiatrian lähetteiden palautusaste on noussut (2025: 45,3 % vs. 2024: 35,8 %). Samalla lähetteiden lkm on kasvanut 2,2%.
- Etäkonsultaatio käynnistetty. Tavoitteena on mm. palautusten vähentäminen.
- Lähetteiden laatiminen koetaan työlääksi; lähetekriteerit pääosin selkeät, mutta esim. lääkäreiden osaamistasot vaihtelevat.
- Yhteiskehittäminen HUS:n kanssa tarpeen lähetekäytäntöjen selkeyttämiseksi.
- Paperikonsultaatiot vääristävät tilastoja palautuneista lähetteistä.

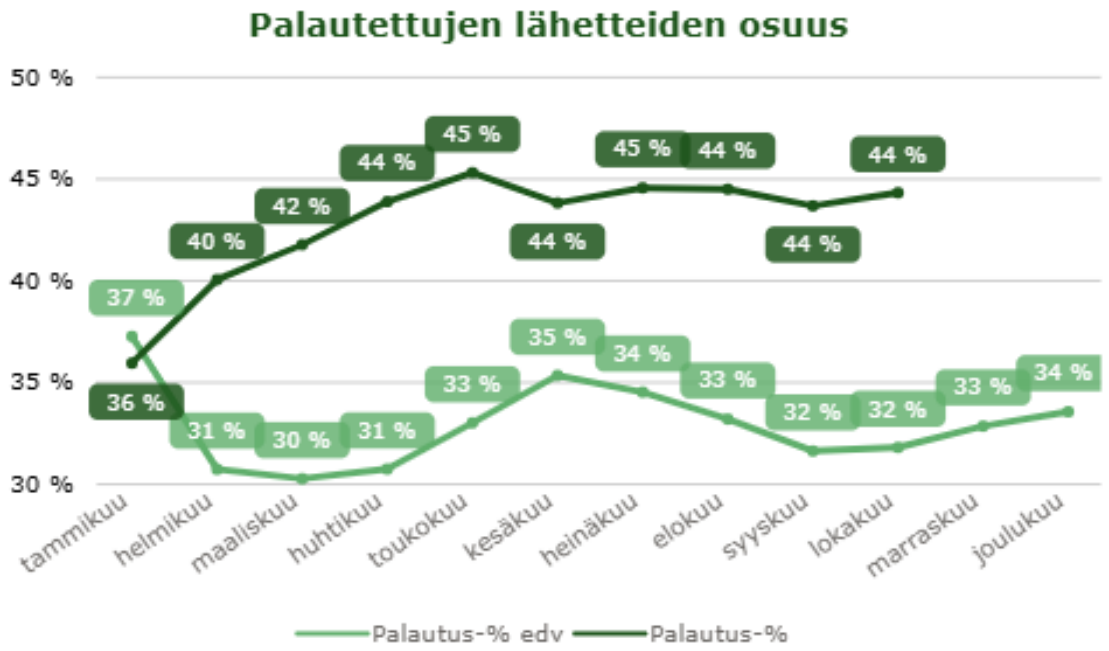

6. Tietojärjestelmät ja seuranta

- Nykyinen seuranta hajanaista. Viisi eri asiakas- ja potilastietojärjestelmää ei mahdollista tehokasta tiedolla johtamista.
- Yhtenäinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä saadaan käyttöön 2026, mikä parantaa seurantaa ja raportointia.
- Organisaatiorakenteen muutos (2026) yhdistää opiskeluhuollon ja lasten mielenterveyspalvelut.
- Erikoissairaanhoidon raportoinnissa kehitettävää; tietoja ei saada riittävän tarkasti nuorisopsykiatrian osalta esim. kuntatasoisesti tai lähettävän tahon mukaan eriteltynä.
- Hoitotakuun tulkinta vaihtelee edelleen eri puolilla Suomea.

Lopuksi

- Hyvinvointialue pitää tarkastusraportin suosituksia kannatettavina ja korostaa, että lasten ja nuorten mielenterveys rakentuu arjessa.
- Poliittisessa päätöksenteossa tulee huomioida lapsi- ja perhevaikutukset, sillä mm. sosiaaliturvan heikennykset ja aikomukset alkoholin saatavuuden lisäämiseksi lisäävät lasten ja nuorten arjen turvattomuutta ja sitä kautta mielenterveysongelmia.
- Ennaltaehkäisevä työ kunnissa, järjestöissä ja perheissä on ratkaisevaa turvallisen kasvuympäristön luomisessa ja ongelmien ehkäisyssä.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Kiitos, tack!

Seuraa meitä sosiaalisessa mediassa:

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

@luhyvinvointialue

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

@LUhyvinvointi @LUpelastus

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

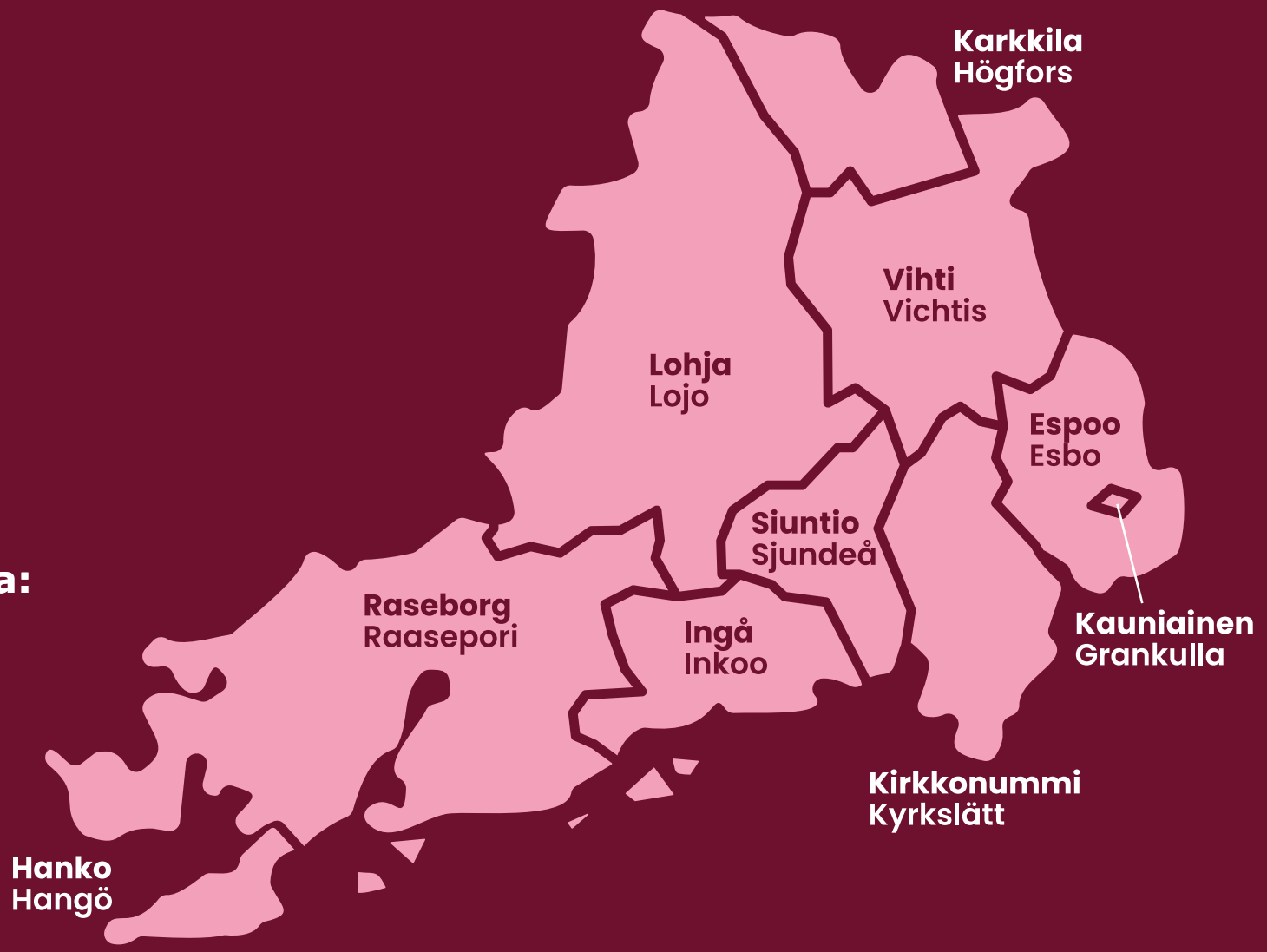

www.luvn.fi